
Balla Zsófia

CSÖNDFOLTOK

Petri György emlékére

I. Mielőtt le hull

Parazsas-édes, mielőtt le hull,
a gyümölcs! Felfűti a fa.
Nem édesedik, ha vég közeleg,
a test. Ő nem. Csak a szaga.
Édeskés szag. Már rég felismerem.
Kitágult szemmel nézem én
a haldoklást – szégyen! –, csak figyelem,
hogyan sül szurtos gyémánttá a szén.
Irtózva pislogok, s mint tompa térzenét
– mely árad, ing és leng velem –
hallom: gyomromba fém pereg.

Napról napra sűrűbb, édesebb
és mind világosabb a kép:
költőt verssel együtt érlel a vég.
Megnyílik múltja, mint a héj, a seb.

Aztán halál nyirkos tűzébe lép
s gyöngyházat izzad. Tűt sohajt,
mielőtt jég füstjeivel
az éghez ütődik felizzva majd,
akár a kagyló.

Robban, amit mond, lövell
s szemembe loccsan, arcul csap a szó:
utolsó vers, halál-aszú.

II. Nem védi más

Nem védi más, csupán
az éles, tiszta sor.
Forró versbe fúrja fejét, ahol

idő pofozgat, túlélés szele –
és nők, kik vesződtek vele,
a girhes Don Juannal.

Mágneshullámok és jelek
némán szelik a levegőt,
amelyben dől, sodor
és egyre gyorsabban suhan,
majd szembefut, két lábra áll az út –
az ember megszédülve forr.

Úgy forgatja az örvény, mint
bűnbánó az áldozatra szánt
fehér kakast a zsidó Hosszúnappkor –
hogyminden vétek órá szálljon át,
ki majd a túlvilágra ront,
s a bűnök
dinamitjával szét akarja vetni.

Tövig hasad az út, kettéreped a tér.
Redőny zuhan.
E forगतagból nem váltja ki senki.

Mondd, mondd,
ki vagy te még?

– A név.

A hírnév
– mely akkor sem, ha jókor érkezett,
s nem csak sebtében feltett ékezet –
nem foldoz gyomrot, foszló érfalat,
nem enyhít és nem old meszet,
s a megkönnyebbülést sem adja meg,
melyben, hiába várta, része sose volt.

Nem védi más, csupán
a perc, mely éjre vált,
a csillag, csotravált.
Fejét ölforró versbe fúrja.
Abban cserélne régi sejtet újra.

Mert csillag nem őriz határt.
Nem védi más, csupán
a szenvedés,
a szenttelen tudás, az elmélkedés
öröme vagy a figyelem
és a büntudat mámore:
szabad, lassú pokol.

S felröppen újra.

Vadlúd a költő, verssel tömött lúd –
te is halálából falatozol.

Nem, a hírnév nem adja meg neki,
amit megcélzott, röptetett kifúlva.
Fölbogyborékol
sört, Schubertet, tűzdelt fogolyt.

Távozonak nem adja már meg
a hír, nem adja újra vissza
a tébolyító könnyűséget,
azt az eloldott égtüzet,
mely testéből, a pusztulásból
a versbe folyt.

III. Álom és szabadulás

Félmázsás, kék árnyék hever
az ágyon öntudatlan.
Veszély és biztonság az ágymeder:
a semmi hál az öntudatban
s kusza emlék a semmiben.
Álma szabaddá tenné, már lebeg –
égre kötné a súlytalanság.
Kis nehezek visszafogják,
mint ághegyek a felleget.

Felgomolyodnak ferde karikákban,
s amíg párák közt imbolyog
a test, libegnek fényesre sikáltan
gyermekek, nők, elhagyott bútorok.

Szárazra veti, vízre dobja
álomban a hús szeszélye az embert:
reflektort szúr, mélyeszt a múltba,
s jóslatnak véli, ami eltelt.
Ami eltelt, álomban betelik.
Rád vall az álom, mégse szabadít.

Az önvád csendje légüres.
Köves mederben téblábol a test.

Alvás alvásra hajlik, rétegekben
hámlik le rólad egészen a csontig
a könnyű dunna. Megining menthetetlen
a ráció, és önmagadba fordít
a sűrű alvás nagy szabadesése.

Mindenkit hátranézni kényszerít
a szenvedése.

Hajnalra tönkszáraz süketség,
szuvas vihar tereli testét,
míg végül álmatlan az álma.

Utoljára vajon mit álmodott?
Bánat volt? Nehéz súly? Vagy elszalasztott
engesztelések süppedt zöreje?
Halál előtti hála, változások
háza? Magát oldozni tudta-e?

Mindenki azt álmodja, aki volt.

IV. A temetés

Szól már a zene. Schubert Verklise.
A fűben szögletes, veres bogár
motoszkál, lassan útra kelne.
Rezeg egy szöcske szürke drótja.
E szép ligetben. Nem szólunk mi sem.
Füst mosolyog, hullámezüst.
Kormát négy bronzsín fáklya ontja,
láng csattog: fátyolkönnyű kelme...

A fák közt fű-terek. Mi hallgatunk.
Zenét, amely még szól nekünk.
Sokan vagyunk. Mind téged hallgatunk.
Azt hallgatjuk, miképp hallgatsz nekünk.

A fák gyapot lombjaiban megköt a csend, a beton.

Innen tovább hová mennénk veled.
Nyár, szeles verkliszó gyanús kíséreted.
Ez rád vall: Schubert, fás liget –
a végső ez a kép lett.
Tág karikák a fák fölött,
sörhab az égen, lombokon
villódzó, majd sötét közök:
az a csúfondáros, rekedt tekintet!
Az a figyelmes nevetés.
Pár percig ideköt még
kapa és ásó.

Szerelmek ágyékodba szúrva.
 A fűben két sír melle domborul.
 Múlttá fogyott, ki él.
 Szerelmes zöld kakukkfű
 alatt lágy bordád beszakad.
 Agyonhallgat a föld.

Egyes szám, harmadik személy.
 Eloldoz minket önmagától.
 Most már halott.
 A mű szabad.

V. A test kísértete

- Tanítvány: Ma már tudod, milyen a nem-lét.
 Amit hívtál és megvetettél.
 Szemed helyén olajbogyó rezeg.
 Milyen? Ha élnél, megvonnád keszeg
 vállad, s azt mondanád:
- Mester: Remek.
- Tanítvány: És sorolnád, amit érzékeid
 mágnesével a túlvilágra vontál.
 Az orrod szimatát először,
 az anyag illó, lenge füstjeit.
- Mester: Csomós faggyú. Nyers, édeskés verejték.
 Avas folyás. A sebpúder szaga.
Sacramentumok helyett excrementumok.
 Hullabűz, több löketben.
 Formalin. Orrszűrő nyirok.
 Pállott szövet. Friss deszka, lakk.
 Benzingáz. Nyári szél. Viasz, korom.
- A nedves föld kakukkfű illata.
 Dagadt pecek gigámon. Hogy nevetnék...
- Tanítvány: Mondd, a túlsó oldalon még mi van?
 Mester: Emlékezz a padló olajszagára
 a nyikorgó Haladás moziban...
 Ülünk sötétben, ásvány-mozdulatlan,
 s átmos egy más-lét fénye, felvilága.
- Tanítvány: Nemrég téged sodort élem egy filmen:
 pöccentő ujjal, kifecamított tenyérrrel.
 Hallgattam szaggatott, érdesen éber
 hangod, tetőző intonációd.
 Van hát dimenzió, amelyben élsz!

Mint villamos, szánt át rajtad a kép:
egyetlen alakod százszori játszás
fekete-fehér bábuja most, odalép
elénk: azonos mozdulatokra feszítve
tördeli örökre a gép.

Micsoda boldog és kontár teremtés,
ahogy újra meg újra feltámaszt a látszat!

Mester: Az anyag átszítál a testem vásznain.
A földnek átadom kifundált ízeim.
A hagymás rostélyos, a nyers lazacszelet
s pástétom lélekké lőn – a crème caramel,
a szarvasgombahab, s mihez friss sört nyelek:
kelbimbó dióágyon...
Minden omló falat az ízek ideája.
Az étel álom. Átlényegíti halálom:
versem s ínycséggem fűszer a földnek.
Időm levedlem.
Tűzsalánban fővök, kígyólevésben.

Tanítvány: Felélted finom szerveid.
Fák lombja lóg utánad, mint
elbúsult nyelv s farok.

Mester: Kötve hiszem, hogy én itt, ebben,
e borostás poros hüvelyben
végre feltámadok.

Aki poklomból fölvezet,
Mari, ő az én túlvilágom...
Míg él, hunyorgok benne,
mint egy borszín ereklye:
Szent Bal... Pirongat lassú lángon.

*

Tanítvány: Kérdeztem, milyen a sör. Keszeg
vállát megvonva szólta:
Remek.
Még nem tudta, milyen a nem-lét.

A nyakán kendő fedte a sebet
1999. október 9-én
Berlinben. Láttuk, minden elveszett.
S a Művészeti Akadémia estjét
várva, az asztalok közt, lopva, én
meg-megérintettem botsovány bal kezét.

VI. Visszahozni

1

A rádió bementta: meghalt.

Folyton készültél, szoktattad magad
ahhoz, mi elmúlik s mi maradandó.
A lomb, a láng pislogva táncol.
Nem, nem igaz, ez nem reális –
forgok a beton tagadásban.
Ami marad, az sem reális,
ha egy teremő szökik a világból.

Ki értené, hogy meghal egy halandó.

Lényed lényeg – bár többé sose látszol.
Te erre csak legyintenél: Naná,
hogyan nem. Öreg kezdő vagyok a sáros
végben. Fenéig ürítettem pocsolóák
nyirkos metafizikáját.

Gyuri,

ilyen még nem volt,
hogyan te nem vagy!
Se otthon, se a kocsmában sörfolt-
mintás pultjánál. Hisz azt sose untad.

Állj egy fa mögé. Mint a vizelő.
Tégy valamit, hadd lássalak!
Lépj elő.

Megírtad, hogy félsz. S ebben
megnyugodtunk mindannyian:
milyen nagy! milyen emberi! –
A lelkendezésnek gyáva bukója van.
Mert senki nem meri
látni varas nyaksebed. El, félre –
szemek vakfoltja rebben.

Látom kezéd és hosszú ujjaid.
A hátad. S a zakód, akárha
csontvállfát viselnél, lötyög!
Sötét szemed, lefittyedő
ajkadat látom, sebhelyed
arcodon, míg a halálról beszélsz,
a múltnál is nagyobb, örök
zsarnokodról, hogy mit művel veled.

Csak darabról darabra, akik féltek –
úgy láthattak csupán egésznek.

2

Te sose vágytál korlátolt hatalomra a földön.

Az, ami itthon történt elmúlt évtizedünkben,
részben a tartásod, sőt nézeteid szüleménye.
Bárha kinőtt már téged, minket, ámde ki bánja:
mindent megmutat, ígér s tart ez a zsenge szabadság.
Nem, ne boruljon, késve, fejünkre a furcsa igazság –
mert az igazság, az sose dőlhet akár az okádék.

Ott ücsörögsz már nékem a Pinkben. Majd a Remízben.
Sört iszol, öltönyben. S írsz. Várod, hogy Mari jöjjön.
Öklöd emelve nevensz – megitéled az aznapi kurzust,
mind, aki híg tubusokból nyomja naponta a művet,
gépszerű, nép-szerű író, látvány- s formaragasztót,
s átkot szórsz, iszonyút (à la Füst) a hamis honatyákra.
Páratlan-pártatlan, még a barátaidat sem
kímélvén... Mondd, Petri,

hol a fullánkod? a tüskéd?

S írsz, amit írsz. Még ott is, a berlini konyhasarokban.
„Itt egy adóniszi sor” – mutatod. „Nézd: *nyald ki a seggem.*”
S ontod az ily s más szemről szemre szedett fura gyöngyöt...

Ennyit a társadalomról.

3

Egykor tőled tanultam: versben
a nyílt beszéd s ha vallasz nyersen
– csak új álarcod, jel-mezed.
E hangot csupán *fölveszed.*

A költészetben arc nincs meztelen.
Úgy rejtőzöl, hogy bőröd mutatod.
Farok, sörény öltöztet így lovat.
Valóság fedi a magánvalót.

Csábít a vetkezés. A bujaság.
Esendő vagy, vétekkal állsz elő.
Feltartod, mint kardját a kardnyelő.
Bár lenyeled, nem húsba vág a vád.

Igazsággal feded az igazat
magadról. Erre kényszerít a forma,
amely külön igazságként vezet.
A kőtáblákat benövi a rózsza.

VII. A nyomok

Hetek, hónapok, évek óta
valahol élek, út-törő
gépek követnek, s dübörögve
szétverik szobámat, a testem.

Lépten-nyomon gyötörnek, Budától
Bécsig, Drezdától Berlinig
vetődve fúrnak, vájkálnak üvöltve.
Mindenütt leásnak a földbe
érted. Holtra keresnek.

VIII. Törött cserép

Rég halott nagymamám szerint
szerencsét hoz a tört cserép:
hasadt pohár? sebj! *kepvire!*
Kis baj egy nagyobb bajt kivéd –
mondta. Eltört a drága porcelán?
A bú meg se legyintsen...
A kedvenc sálad elveszett?
Vagy beázott a mennyezet?
A kristálycsillár száz darab-
ra tört? Sebj!
A nagyobb balszerencse elmarad...

Begyulladt egyik ujjam. Ez most
mit vált meg? vagy minek helyébe kel?
Mekkora veszteség cserél le sorsot?
Drága Nagymama! és te, Isten!
Mehalt a mesterem, barátom –
meghalt és többé soha nincsen!

És ez?!... Ez a csapás mit hárt el?

Mondja meg végre valaki:
őt milyen bajjal? milyen fehér kakassal?
vagy tűzvészszel? milyen másik halállal?

milyen törött cseréppel
válthattam volna ki?

IX. A történet mögött

A tárgy mögött egy másik tárgy dereng.
A baj megnyílik, függöny megreped:
szerelmek szülnek meg és sorscsapások.
Kusza történetek legalján más ok
rejlik: az életen átréselődöm,
míg száz kudarc s öröm karmolja bőröm.
Végül kitol, az úrbe szül halálom.
Kerengni vetnek tejszínű terek.

De addig élve, boldogan bolyongok,
míg fölhalálom forgó csillagom:
az apró rést, lyukat az égi vásznon,
hideg, sötét világűr repedését –
ahol magának fényes lékeket kapar
egy világos világ, amelyről nem tudunk,
melyet Nap fakít, éj vakítva rejt el,
és a stróman Isten előlünk eltakar.

X. Búcsúzás

Állunk megpihelve
lomhán
Dunaalmás enyhe
dombján.
A gyász hamis.
Mert végakarásban is élsz, és
most minekünk jár a zenélés...
Élvezd te is.

Horváth Elemér

PETRINEK ODAÁTRA

gondolom élveznéd a helyzetet
az ellenzék hatalomra került
a hatalom ellenzékbe vonult
s minden egyéb is éppoly emberi
mint amikor letegezted istenedet
s naná hogy visszategezett *ez az*
én fiam akiben nekem kedvem telik